

15. Klavirski dnevi Društva klavirskih pedagogov Slovenije – EPTA
Ljubljana, Konservatorij za glasbo in balet
Ljubljana, 27.–28. november 2015

Barvno na črno-belem oziroma ali barve na klavirju obstajajo?

17 zvočno in barvno pisanih, kakovostnih in zanimivih dogodkov so ponudili jubilejni slovenski Klavirski dnevi, ki so ob lanskim stoti obletnici ruskega skladatelja in pianista Aleksandra Skrjabina v ospredje postavili vprašanje: *Ali barve na klavirju obstajajo? Številni izvorni projekti šol pa so dokazali, da učitelji v Sloveniji začenjajo odkrivati in razvijati tudi področje improvizacije in ustvarjalnosti mladih pianistov.*

Kje se konča domišljija? Kje se začenjajo sinestezije kot posebni fenomeni? Ali so barve kontekstualna iluzija? Kako barve uspešno uporabiti kot metodo pedagoškega dela? To je samo izbor vprašanj, na katera so poskušali odgovoriti lanski Klavirski dnevi. Okoli 300 udeležencev je lahko spremljalo izbor predavanj, koncertov, projektov šol, delavnic in pogovorov, v katerih so se smiselno in tehtno združevale pedagoške in precej bolj glasbeno in umetniško obarvane teme. Celotno srečanje je bilo zaznamovano z besedami **Primoža Mavriča**, predsednika Društva: »Barve klavirskega zvoka so še prav posebne, saj se rojevajo neposredno iz črno-bele podlage, obogatene z dvema zlatima pedaloma. Stara modrost pravi, da je klavir edini inštrument brez lastne barve tona in da mu mora barvo vedno znova vdihniti pianistova domišljija. Lahko zveni kot kateri koli drug inštrument, oseba ali čustvo, se ovije v kateri koli plašč. Velik izziv in še večji blagoslov.« Seveda je bil prav zato v ospredju vseh dogodkov pojem sinestezija, tj. posebna lastnost nekaterih ljudi, da določen zvok povezujejo z določenimi barvami. Vsak človek to počne po svoje: nekateri tudi zvoke povezujejo s številkami ali drugimi čutnimi ali zunaj čutnimi zaznavami. V zgodovini so bili sicer različni poskusi asociativnih povezav barv in zvoka, na primer že leta 1725 je bil izdelan čembalo za oči, na katerem so se ob pritisku na tipko prikazovale barve. Posebno odkritje pa je zagotovo ponudil tudi Aleksander Skrjabin s svojim svetlečim barvnim klavirjem, na katerem je vsak ton povezal z barvo, kar je še en poskus veččutnega doživljanja glasbe v povezavi z mističnim razumevanjem sveta. To sicer že vrsto let znano dejstvo so na Klavirskih dneh v Ljubljani osvetlili iz različnih zornih kotov in pri tem nanizali vrsto novih idej za prispodobne, asociacije pri delu z učeneci. O Skrjabinu, velikem sinestezistu, pianistu, skladatelju, filozofu in mistiku, sta strokovno poglobljeno predavala **Žiga Stanič** in **Igor Vičentič**. Slednji je Skrjabin predstavil kot skladatelja, ki je živel svoj čas fin de siècle, in

kot pianista prefinjenih zvočnih odtenkov ter subtilne uporabe pedala, predvsem pa kot izvajalca izključno svojih del. **Miha Haas** pa je v svoji razpravi z naslovom *Ali barve na klavirju obstajajo?* ponudil preprost odgovor: »Barve so kontekstualna iluzija, lahko pa igra mo barvito!«

Barvni izzivi v glasbi je bil naslov okrogle mize, na kateri so **Ana Josimovska**, **Tatjana Ognjanović**, **Veljko Glodič** in slikar **Zmago Modic** z moderatorjema **Damjano Zupan** in **Miho Haasom** duhovito in hkrati poglobljeno odstirali spoznanje, da je subjektivnost percepcije zvoka v povezavi z barvo ključnega pomena, delovanje možganskih centrov pa v tem pogledu še ni dovolj raziskano. Navezuje se na absolutni posluš kot prvobitni posluš, ki se večinoma v razvoju izgubi, če se mu ne posvečamo dovolj in ne negujemo glasbenega spomina.

Spodbujanje ustvarjalnosti mladih je eden od pomembnih ciljev tovrstnih konferenc in letošnja sveža bera novonastalih skladb znotraj vzornih projektov šol je bila resnično vredna občudovanja. Področje improvizacije, ki so mu namenili posebno pozornost na 13. Klavirskih dneh, je očitno obrodilo izjemne sadove in tako je tokratno srečanje ponudilo veliko zanimivih in izvornih projektov, ki so seveda zveneli v znamenju iskanja svetlobe. V okviru projekta *Glasbena mavrica* so učenci klavirja osnovne enote glasbene šole Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana poustvarili novitete Jana Severja (*Bele sanje*), Katarine Pustinek Rakar (*Oranžna, P(rozorna, Zelena, Modra)*), Petra Šavlija (*Fotoni*), Črta Sojarja Vuglarja (*Ples rosnih kapljic*), Katalin Peter Krivokapič (*Blues v rjavem*), Irene Urbanc (*Modri dež*) in Bojana Glavine (*Spomin v modrem*), mladi pianistki Karolina Grujič in Ilonka Krivokapič pa sta predstavili lastni skladbici *Mavrica* in *Egipčanski oranžni strahovi*. In te simpatične in barvite skladbice bodo tudi natisnjene v notni prilogi prihodnje številke *Virkle*, strokovne revije Društva klavirskih pedagogov Slovenije – Epta. Smiselno zgodbo z didaktičnimi poudarki si s projektom *Izrazna moč intervalov in lestvic* oblikovali tudi dijaki Konservatorija za glasbo in balet Maribor, ki so predstavili 12 skladb za klavir skladatelja **Roberta Kampleta**. V slovenskem prostoru precej neznane skladbe je vzorno v poslušanje in tudi na ogled ponudil projekt *Svetli akordi klavirja* Glasbene matice iz Trsta. 11 mladih pianistov je zbrano in doživeto ob slikah različnih goriških in tržaških likovnih ustvarjalcev podalo tehten izbor glasbenih

klavirskih miniaturnih šestih tržaških skladateljcev: Karola Pahorja, Marija Kogoja, Pavleta Merkūja, Staneta Maliča, Vasilija Mirka in Petre Grassi. Slogovno raznolika tržaška klavirska zgodba je odstirala tako ekspresionistično mistično sliko kresnic Grassijeve kot tudi ljubezensko poetiko Mirka in izpovedala Kogojevo samoto, minljivost in neskončnost časa. Glasbena matica je z izvornostjo in kakovostno izvedbo navdušila, marsikoga pa tudi nagovorila, da bo v prihodnje v svoj repertoar vključil katero od izvajanih skladb.

Z improvizacijo v gibu in zvoku so dijaki OE Srednje glasbene in baletne šole Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana domiselno raziskovali sporočilnost odtenkov svojih arabesk. Oddelek srednje stopnje pa se je predstavil s preludiji Skrjabina, Messiaena in Debussyja in jih z barvno projekcijo *Kalejdoskop* avtorja Boruta Krauta predstavil kot primer translacije zvočnih informacij v barvne informacije.

Med pedagoškimi temami izpostavimo predavanje o metodi dela z začetniki **Ane Danilovne Artobolevske**¹. To pedagoško dolgoročnih rezultatov priznane ruske pianistke in pedagoginje je predstavila **Danijela Masliuk**, učiteljica klavirja na Glasbeni šoli Koper, ki je učbenik prevedla v slovenščino in ga tudi izdala.

V novo disciplino »EPTA-učitelj« so povabili profesorico **Lidijo Malahotky Haas**, eno vidnejših pedagoginj, ki je močno zaznamovala osrednji slovenski pianistični prostor, njen portret pa je poskušal obiskovalcem oživetiti Primož Mavrič.

Kako lahko klavirski zvoki navdihnejo likovnega umetnika, je na koncertu Skrjabinovih klavirskih skladb izbranih študentov Akademije za glasbo (Kristina Golob, Tim Jančar, Ana Maria Beguš, Nena Rion) z naslovom *Mistična seansa* demonstriral slikar **Zmago Modic**. Udeleženci so se lahko na ljubljanskem klavirskem druženju s pomočjo **Pike Rajnar** naučili tudi, kako odpraviti neprijetna občutenja s tapkanjem.

Večerna koncerta sta oblikovala **Gregor Dešman**, študent na haaškem kraljevem konservatoriju, in **Vladimir Milošević**, eden najvidnejših in najuspešnejših srbskih pianistov mlajše generacije. Za prijetno sobotno druženje pa so poskrbeli mladi pianisti jazzovskega oddelka Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana.

Tatjana Gregorič

1 Več o učbeniku na str. 41